

Medlemsblad

ISSN 2000-415X

Nävertrumpeten

Nr 2 2025 maj

Information till fäbodbrukare, fäbodägare och alla andra...

Gävleborgs Fäbodförening

Ansvarig utgivare och redaktör: Carin Gisslén-Schönning, ordförande GFF

Den 29 juni-6 juli är det dags för Fäbodveckan igen. Kanske sommarens finaste upplevelse – att få besöka fäbodar på flera platser i Gävleborg. Länsstyrelsen arrangerar detta tillsammans med Gävleborgs Fäbodförening och MatVärden.

Du hittar hela programmet samt länk till anmälningsskylten för din programpunkt på Länsstyrelsen Gävleborgs webbplats: [lansstyrelsen.se/gavleborg/fäbodveckan](https://lansstyrelsen.se/gavleborg/fabodveckan)

Fäbodar över hela Gävleborg lockar, exempelvis Gåsbäckens fäbod, Finnsjövallen, Neder-vallen och många fler.

Anmäl din programpunkt senast 16 juli!

Behöver du hjälp med att fylla i formuläret kontakta Sara Danvind eller Anders Johansson på Länsstyrelsen Gävleborg.

Välkommen ut hälsar Länsstyrelsen Gävleborg!

Vad betyder Immateriellt kulturarv för dej?

Här kommer en berättelse om hur sileshår kan bli täte/sättning till långfil/tjockmjölk.

Immateriellt kulturarv med Eva Lidberg, från sileshår till tjockmjölk

En av Fäbodsveriges viktiga eldsjälar är Eva Lidberg i Ed, Ljusdals kommun. Hon håller tillsammans med Christer två hästar, två kor och några får på gården. Dessutom lär hon ut gamla hantverk och har skrivit häftet *Kvinnominnen*. Eva har också medverkat i projektet Fäbodminnen, där kvinnor berättar hur de gjorde ost, smör och annat. Allt finns som film och skrift vid Ljusdalsbygdens museum.

Hemma hos Eva hänger torkat fårkött ovanför spiselhällen, tjockmjölken står på kylning, och vi njuter av nykärnat smör och messmör på bröd som gräddats i förtennad kopparform. Här berättar Eva hur hon gör sin underbart goda tjockmjölk.

Recept på tjockmjölk av sileshårskultur

I hjortrontider plockar jag det jag kallar dvärgsileshår som växer i den röda vitmossan på myren

Väl hemma värmer jag några matskedar av morgonmjölken till 28 grader, blandar i sileshåret och rör om. Detta får sedan stå ovanpå kylskåpet med lock. Ett dygn senare silar jag bort sileshåret och tillsätter några matskedar värmd mjölk. Koppen ställer jag i solen, för värmens skull, med lock på. Efter 8 timmar har det bildats ostmassa i botten och segt slem ovanpå. Jag silar bort ostmassan och gör en ny sättning på mjölk och det slemmiga, och låter stå varmt i cirka ett dygn.

Tycker det är för tunt, det sega som tidigare var som kobrunstslem (kan det bero på att det åskar ute?). Det delar fortfarande på sig, s.k. glötter/ostmassan.

Det är nu fyra dagar sedan jag plockade hem sileshåret.

Jag fortsätter att göra nya sättningar. Jag tar lite från den förra sättningen och startar med lite mer mjölk för varje gång. Varje sättning startar vid ca 28 grader.

Jag rör i en skvätt nyvärmd mjölk och låter den stå framme. Efter 12 timmar tillsätter jag en ny skvätt varm mjölk. Efter ytterligare 12 timmar i ett solfönster har det blivit tjockmjölk. Då kyler jag den innan jag sätter in tjockmjölken i kylskåpet.

Äntligen en kultur/ ett täte som fungerar! Proportionerna var då 1 dl kultur till en liter mjölk.

Sättningen/tätet behöver stå mellan 8-24 timmar innan den tjocknar.

Med tiden har jag utökat från 1 dl-2 dl till 5 liter mjölk och så vidare till 10 liter.

Lagom värme: vid vedspisen, ovanför kylskåpet, inlindad i handduk i ett skåp eller avstängd ugn.

Många försök har gjorts men poängen är, att det inte går på en gång- det måste fyllas på med ny mjölk några gånger, innan jag har fått en bra Sättning/ grundkultur. Men trägen vinner!

När korna sinar på senhösten lägger jag en kultur i frysen.

På våren kalvar en ko och vi kan göra tjockmjölk igen. Jag värmer 5 liter mjölk till ca 28 grader och tillsätter 1,5 dl tinad och värmd kultur från frysen. Efter nästan ett dygn har mjölken tjocknat. Den är lång i konsistensen och god!

Tjockmjölken smakar och luktar bra och är riktigt lång i strukturen.

Berättat för och nedtecknat av Birgitta Höglund, Trönö.

Har du någon berättelse om "ditt immateriella kulturarv" så hör av dej så får vi dela med oss av det i Nävertrumpeten!

Styrelsen förnyas!

Vi har fått en ny medlem till vår styrelse och här kommer Ingers Markussons presentation:

Jag heter Inger Markusson och har i år klivit in i styrelsen.

Jag tackar för förtroendet och jag tycker att det ska bli en intressant tid framöver. Jag har vuxit upp på en bondgård med kor, kalvar, tjurar, grisar, höns, katter, hundar och hästar. Att ha en trygghet med djuren och naturen är något jag tycker är en ovärderlig trygghet. Jag har fått mina intressen och kunskaper för hantverket och matkulturen från mina föräldrar. Jag har varit de två senaste somrarna på Svedbovallen, utanför Järvsö och erbjudit barnverksamhet där barnen fått provat på gammalt hantverk. Det är viktigt att vi lär ut kunskapen om hur man förr tog tillvara naturens material.

Jag är med i styrelsen, Hembygdsföreningen i Järvsö och ansvarar för Bergmans "skojegård" på Harsavallen, så till sommaren kan ni träffa mig där.

Extra trevligt och som ger stor glädje är att vi i Järvsö hembygdsförening har fått tagit över från Hälsingekretsen Bergmans skojegård på Harsavallen och hälsingegården Karlsgården. Hälsingekretsen är en sammanslutning mellan alla hembygdsföreningar i Hälsingland.

Att det nu blivit ett immateriellt kulturarv kom som en extra bonus för att få upp intresset för fäbodlivet. Jag har också gjort ett material som jag visar genom att ha berättarkvällar och berättarvandringar till fäbodar i Järvsö socken. Jag berättar om skräddor, verkliga händelser och hur det var att ta sig till/från och jobba på vallarna förr i tiden. Andra uppdrag jag kommer jobba med är en "Kultur och aktivitetsstig för barn" vid Hembygdsgården i Järvsö. Vi ska knyta samman leken med bygdens kultur och historia på ett enkelt och lättsamt sätt. Det kan säkert bli fäbodhistorier för barn i framtiden.

På min sida "Fäbodliv i Järvsö socken" på Facebook kan ni följa mig och vad jag kommer erbjuda framöver.

"Bergmans skojegård" på Harsavallen.

Mina "vallkläder" som är sydda av mormors och mammas hemspunna och hemvävda linnetyg. Det är mina "berättarkläder" när jag har mina berättarkvällar och berättarvandringar.

Kalvsvallen

Gävleborgs Fäbodförening GFF

maj 2025

Styrelsen

Ordförande
Carin Gislén-Schönning
Älgnäs 607, 823 92 HOLMSVEDEN
Mob 070-398 37 83
caringnsn@gmail.com

Sekreterare
Monica Svedberg
KILAFORS
Mob. 070-354 07 44
acinom.svedberg@gmail.com

Annika Rudolfsson
NORRALA
Mob. 076-18511 91
annikarudolfsson@yahoo.se

Ordinarie ledamöter
Stig Gustavsson
JÄRVSÖ
Mob. 070 632 39 78
sg_skatteekonom@hotmail.com

Karl-Erik Envall
LJUSDAL
Mob. 076-78516 95
info@bommars.se

Kassaförvaltare
Lena Åkerlind,
Stärte, 826 95 TRÖNÖDAL
Mob. 070-350 80 66
lena.akerlind@outlook.com

Suppleanter
Killan Norell
JÄRVSÖ
Mob. 076-763 90 12
killan.norell@hotmail.com

Sune Pettersson
OCKELBO
Tel 0297-417 70

Maria Östlund
HASSELA
Mob. 070-222 64 19
maria@hammarn.se

Inger Markussön
JÄRVSÖ
Mob. 070-522 43 29
ingermarkusson@gmail.com

Revisor
Margareta Örn-Liljedal
MARMAYERKEN
Mob. 070 229 93 90
maggan.orn@hotmail.com

Inga Malm
BOLLNÄS
Mob. 070 - 550 30 66
inga.malm@flugdammen.se

Revisorssuppleant
Mats Johansson
LÄNGHED
Mob. 070-986 28 40
matsj@sandor.se

Viltförvaltningsdelegationen
Ordinarie ledamot
Stefan Olander
VIKSJÖFORS
Mob. 070-569 26 90
skalensfabod@gmail.com

Suppleant
Karl-Erik Envall
LJUSDAL
Mob. 076-78516 95
info@bommars.se

Valberedning
Lena Bergils,
DELSBO
Mob. 070-583 64 85
bergilslena@gmail.com

Björn Brink
FÄRILA
Mob. 072-518 73 62
bbrink88@gmail.com

Kalle Hammarberg, sammankallande
HUDIKSVALL
Mob. 073-062 07 05
hammarbergkalle@outlook.com

Smått och gott från Gävleborgs Fäbodförening

Kolla vad som händer i GFF på **vår blogg**: gfabod.blogspot.com eller xfabodar.se
Ge oss tips vad vi kan lägga ut där! Carin caringnsn@gmail.com

Vi tar tacksamt emot gåvor till GFFs verksamhet. Vi har bg 5276-7423.

Senaste nytt från Förbundet Svensk Fäbodkultur och utmarksbruk, FSF

FÖRBUNDET SVENSK
FÄBODKULTUR
OCH UTMARKSBRUK

Årets fäbodriksdag 26-28 september arrangeras av JHF och blir på Jamtli i Östersund.
Nästa nummer av **Förbundets tidning**, som nu bytt namn till Fäbodliv, kommer i början av juni.

Tidningen ingår i din avgift till FSF om 300 kronor (500 kronor familjemedlemskap) och där ingår även 100 kronor till GFF. BG 5243-8538 eller swish 123-109 20 22.

KOM ihåg att betala, några har glömt! Kolla med Carin 070 398 378 3 om de behöver veta!

Gilla oss på **FB Fäbodliv** och **Instagram Fäbodkultur**

Länsstyrelsen
Gävleborg